

Cooperació catalana

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Juny 2023

Any 43è

PVP 3,00 €

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

**Impuls rural
per a un país nou**

Pàg. 10

Jonathan Sierra,
Reincorporació socioeconòmica
d'exguerrillers a Colòmbia

Pàg. 13

Economia per la vida:
Quan la ceguera
agreuja la sequera

Pàg. 16

Cooperativisme:
La FESC es transforma
per arribar més lluny

Pàg. 19

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Transformem el nostre entorn mitjançant aportacions de caràcter social amb la fórmula cooperativa com a motor de canvi.

- Integració de la prevenció de riscos laborals, des de la proximitat i la implicació.
- El BenEstar de les persones, el motor de l'Economia.

Confiança

Comunitat

Coneixement

SelPrA
sepra.coop

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Berta Alarcó, Josep Edo, Agnès Giner, Carla Liébana, Antònia Montaner, Ricard Pedreira, Xavier Pié, Joseba Polanco, Jordi Rojas, Àlex Romaguera, Jordi Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: La Llacuna. Àngela Llop
CC-BY-SA-2.0.

Disseny, maquetació i impressió:
L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

Edició impresa: ISSN 1133-8415.

Edició digital: ISSN 2696-9386.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Antònia Montaner.

05

EDITORIAL

El cooperativisme i les guerres.

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Universitat d'Estiu del Cooperativisme 2023.
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Impuls rural per a un país nou, desenvolupament social, econòmic i cultural territorialment equilibrat.
Pep Valenzuela

13

L'ENTREVISTA

Jonathan Sierra.
Josep Comajoan

16

ECONOMIA PER LA VIDA

Quan la ceguera agreuja la sequera.
Ferran Sabater

19

COOPERATIVISME

La FESC es transforma per arribar més lluny.
Comissió Plenària FESC

22

ESS AL MÓN

'Luz de Todos', la hidroelèctrica San Pablo.
Equip Catalunya del projecte Luz de Todos

26

RESSENYA

Caixa d'Enginyers, una història de futur.
Ricard Pedreira

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Antònia Montaner Fernández

(Barcelona, 1982), periodista, tècnica de comunicació estratègica a la Xarxa d'Economia Solidària (XES) i secretària de Comunicació de la CNT del Vallès Oriental

El que més m'atrau del cooperativisme

és que una de les millors maneres de desatomitzar la societat, precisament el que necessitem per transitar a un model socioeconòmic que sigui just per a totes les persones i per al planeta. En un context on els poders fàctics treballen incansablement per fomentar l'individualisme –essencial per perpetuar i aguditzar el model capitalista–, l'autèntic cooperativisme deixa de banda els interessos personals i prioritza el benefici col·lectiu.

No em convenç del cooperativisme quan l'únic que té de cooperativisme és la forma jurídica i sembla que només amb això ja se n'infereixen uns valors. Quan s'estableixen competències i no intercooperació, quan aquest bé comú del que parlava queda difós i superat pels interessos individuals. També el masclisme i el racisme, que no m'agraden en cap context, en l'àmbit del cooperativisme encara em grinyolen més perquè no me'ls espero.

Considero que una altra economia és

possible i, essencialment, imprescindible. No tinc cap mena de dubte que tenim la capacitat com a espècie de satisfer equitativament les necessitats econòmiques, socials i culturals de la societat sense degradar ni destruir l'entorn. Crec que el quid de la qüestió no és si és possible sinó a qui li interessa que un model com aquest no prosperi i per què. Torno a reprendre el tema de l'atomització i de l'individualisme: les eines del capitalisme per fer-nos creure que no s'hi pot fer res, que és impossible canviar les coses, que “és el que hi ha”. I així, des de la nostra petita parcel·la individual només busquem sobreviure el millor possible en aquest sistema: per a alguns això implica un sou més alt i una tele més gran, per a d'altres un àpat al dia o una vacuna. El repte més important per aconseguir que el cooperativisme, l'economia solidària i, en definitiva, els valors d'aquest model s'universalitzin passa per trencar l'atomització, girar la mirada, aturar l'anestèsia i aprendre que juntes som més fortes.

El cooperativisme i les guerres

El cooperativisme ha d'operar sovint en països en guerra i de vegades juga un important paper en la supervivència de la població en situacions tan difícils. Recordem, per exemple, com, durant la Guerra Civil, el cooperativisme de consum català va tenir un paper clau en l'organització de l'abastiment de bona part de la població treballadora.

Avui seguim trobant molts exemples d'aquesta important contribució de les cooperatives enmig dels conflictes. A Palestina, les cooperatives agràries i ramaderes de Cisjordània i Gaza, moltes impulsades per dones, resisteixen l'ofec israelià abastint la població d'aliments, alhora que garanteixen els drets laborals.

A Ucraïna, quan ja es compleix més d'un any de la invasió russa, la guerra ha fet reduir el nombre de cooperatives. De les que han quedat en territori ocupat, n'arriba poca informació, mentre que sabem que les que es mantenen als territoris lliures o alliberats topen amb dificultats per treballar amb normalitat per culpa dels continus talls de llum. Per això, l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) ha engegat una campanya solidària perquè COOP Ukraine, l'entitat que agrupa el moviment cooperatiu d'aquell país, pugui comprar generadors. A banda d'això, molts edificis cooperatius d'Ucraïna han quedat en runes o malmesos pels bombardejos russos. En aquest cas, caldrà esperar al final de la guerra –esperem que sigui aviat– per reconstruir-les.

En aquesta fase de reconstrucció es troba ja Colòmbia. Precisament en aquest número de la revista entrevistem el colombià Jonathan Sierra, que ens parla de la utilitat del cooperativisme per reconstruir un país, devastat per més de cinquanta anys de lluita entre la guerrilla de les FARC-EP i els governs. Es tracta de la creació de cooperatives cafeteres integrades per firmants de pau i camperols o comunitats víctimes del conflicte.

En tots els casos, veiem com el cooperativisme intenta treure el combustible que, si no, després crema com a guerra. És el que s'anomena pau positiva. La pau positiva supera la simple absència de violència, o pau negativa. L'Assemblea General de l'ACI celebrada a Kigali (Rwanda) el 2019 va aprovar una declaració en aquest sentit, l'anomenada "Declaració sobre la pau positiva a través de les cooperatives". Des del seu naixement, les cooperatives promouen activament aquesta pau positiva quan ajuden a resoldre els problemes de les seves comunitats mitjançant formes justes i sostenibles. A més, el fet que les cooperatives siguin organitzacions democràtiques educa les persones en el diàleg i l'acord i les allunya de la intransigència i l'odi, que són les llavors de la guerra.

Les cooperatives i les persones que, per sort, no patim la guerra, donem suport als nostres companys i companyes que es juguen la vida tirant endavant projectes com el nostre en zones de conflicte.

Foto: Visita de l'Olivera sccl a la cooperativa de dones de Tulkarm de Cisjordània, Palestina, a principis de 2023. L'Olivera sccl.

LA REVOLTA COMUNAL RECORRE CATALUNYA

L'abril passat es va engegar la reVolta Comunal: una gira per diferents punts del territori per donar a conèixer la Fundació Emprius, una iniciativa de creació recent que es va obrint camí al nostre país.

La Fundació està impulsada per cinc projectes d'habitatge cooperatiu amb un fort compromís amb la regeneració del camp mitjançant dos pilars centrals, el comunisme i el ruralisme, sostinguts en valors com el feminisme, la solidaritat i la democràcia radical. Amb aquest punt de partida, Emprius

té com a objectiu adquirir i cedir habitatge a projectes comunitaris, custodiar terres productives i promoure eines compartides útils per a la tasques agrícoles.

Els comuns rurals, que havien tingut un paper clau en l'organització de molts pobles en el passat, van anar desapareixent amb l'hegemonia de les pràctiques capitalistes, les quals ens han portat al context actual de crisis múltiples. Per revertir aquesta situació, Emprius defensa un canvi de paradigma on la vida estigui el centre, i la interdependència i l'ecodependència en siguin la base, per tal de garantir el sosteniment i la dignificació de la vida present i futura.

Per fer possible els seus objectius, Emprius necessita el suport de sòcies i col·laboradores, així com de donants de recursos econòmics o patrimoni, per posar en marxa l'engranatge de cessions i custòdies als grups interessats.

La reVolta Comunal és una activitat per presentar-se a d'altres organitzacions, moviments i persones afins, i per aquesta raó fa parada en fires o trobades que treballen pels mateixos objectius com ara la reconstrucció dels mateixos comuns, la sobirania alimentària o la preservació de la natura.

La gira, que ja ha passat per Castellserà, Santa Coloma de Farners, Maldà (la vall del Corb) o El Turròs, farà una parada especial a Sort amb motiu del FESS rural organitzat per les xarxes locals rurals de la XES. Finalment, es tancarà el dia 26 de juny en una jornada coorganitzada amb l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central sota el lema "Ruralisme o barbàrie", que tindrà lloc al Konvent Puntzero de Berga. Aquesta darrera jornada inclourà xerrades i taules rodones, tallers i un comiat festiu per celebrar que la cultura comunal reviu!

+ info: <https://emprius.cat/arriba-la-revolta-comunal/>

Convocatòria d'acompanyament per a empreses que vulguin formar part de l'economia social i solidària

COMFIES, el nou fons d'inversió social i acompanyament de l'economia social i solidària, obre una convocatòria per donar una beca d'acompanyament a empreses que vulguin formar part d'aquesta.

La beca COMFIES és una convocatòria per acompanyar i assessorar empreses per a la consolidació i promoció d'economia local, amb activitats econòmiques responsables i amb els valors de l'economia social i solidària.

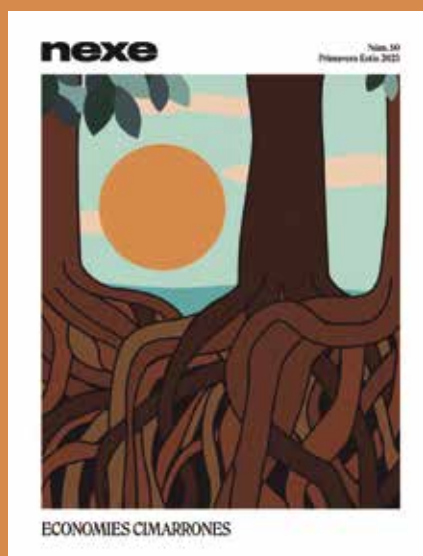
La beca, valorada en 7.200 euros, està destinada a entitats amb necessitats de capital i finançament, i a projectes en procés de transformació, conversió o canvi estructural amb un apropament empresarial cap a l'economia social i solidària.

Per formalitzar la inscripció cal presentar una carta de motivació i respondre un qüestionari econòmic, social i ambiental.

Si tens un projecte i busques assessorament per ser socialment responsable, aquesta és la teva oportunitat!

+ info: www.comfies.cat

'NEXE' ARRIBA AL NÚMERO 50 AMB UN MONOGRÀFIC SOBRE ECONOMIES CIMARRONES

Les persones migrades es troben amb nombrosos obstacles a l'hora d'obtenir la regularització i accedir a un habitatge i una feina dignes. Aquest és la principal conclusió del monogràfic que *NEXE* ha publicat per a aquest període de primavera-estiu.

En el seu número 50, la revista semestral coeditada per la Federació de Cooperatives de Treball i la Fundació Roca i Galès ens apropa al context en què es troba la comunitat racialitzada al nostre país que, a causa d'unes lleis regressives i un excés de burocratització, té enormes dificultats per arrelar-se i obrir-se camí en el mercat laboral i, molt en particular, en l'àmbit de l'economia social i solidària.

No obstant això, el monogràfic ens mostra la capacitat de resiliència d'aquest col·lectiu, que a través d'espais amarats de cimarronatge (l'acció rebel en què els antics esclaus fugien de la tirania de l'amo), ha sabut trencar el silenci i visualitzar-se fins a impulsar iniciatives en el camp de la indústria tèxtil, les cures, la creació artística, la gastronomia o les finances ètiques. Es tracta d'un conjunt de pràctiques que, a més de desafiar el colonialisme, contribueixen a forjar una economia diversa, plural, segura i lliure de racisme.

Presentació de La Traça Cultural, intercooperació cultural al Pirineu

El 27 de maig passat, les llibreries cooperatives La Lluerna de Ripoll i el Refugi de la Seu d'Urgell van presentar La Traça Cultural, un projecte intercooperatiu per accedir a la cultura al Pirineu. El Konvent de Berga va acollir la presentació de la iniciativa, que es basa en la creació i dinamització d'un espai virtual, banc de recursos i agenda cultural, que promou entitats i artistes del Pirineu, a la vegada que facilita una xarxa per tal que artistes d'arreu hi puguin fer diverses parades per fer més sostenible el viatge.

El lloc web www.latraçacultural.cat és la plataforma principal, amb un mapatge amb fitxes tècniques, un apartat d'agenda on poder visualitzar les activitats i esdeveniments de totes les comarques del Pirineu en format unificat i un apartat d'itineraris culturals, que mostraran "una sèrie de connexions preestablertes per enllaçar espais i entitats amb valors, continguts i equipaments semblants", segons Carla Escarrà, de La Lluerna.

En els darrers mesos, les dues llibreries han portat a terme diverses trobades amb agents culturals del territori i la presentació del Konvent, coincidint amb la jornada Cultura Arrelada i Transformadora, va ser el tret de sortida del web, que va comptar amb totes les treballadores de La Traça: Carla Escarrà i Marta Barceló per part de La Lluerna i Miquel Albero, Maria Giró i Pol Maese per part d'El Refugi. El proper 17 de juny, la iniciativa també formarà part de la fira FESS Rural, que se celebrarà a Sort. A les sis de la tarda, hi haurà un acte explicatiu del projecte.

La Traça Cultural compta amb l'ajut del programa L'empenta de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, a la qual estan associades totes dues llibreries cooperatives. Es tracta d'una subvenció que dota econòmicament projectes d'intercooperació en l'àmbit cultural, entre d'altres. En aquest cas, serveix per donar un suport inicial i permetre que la iniciativa es pugui replicar en altres territoris.

+ info: www.latraçacultural.cat, www.laoperativa.cat i www.elrefugi.cat

FESSrural 2023: construïm sobirania, recuperem el fer comú

El proper 17 de juny té lloc a Sort la quarta edició del Festival de l'Economia Social i Solidària Rural, el FESSrural, amb l'objectiu de celebrar, mostrar i enxarxar les economies transformadores del món rural.

Després de passar pel Ripollès, la Garrotxa i el Baix Empordà, la cita anual de referència de l'economia solidària a l'entorn rural aterra a l'Alt Pirineu i Aran, aterra al Pallars Sobirà amb el lema: "Construïm sobirania, recuperem el fer comú".

Enguany, a més del tradicional mercat de projectes ecosocials, el FESSrural presenta un programa ple d'activitats culturals i familiars i dos eixos temàtics fonamentals: la sobirania alimentària i el "fer comú". Com és la producció agroalimentària a la muntanya? Quins reptes i amenaces afronta? Què es pot fer per tenir més sobirania i autonomia en la producció dels aliments que necessitem? Durant el FESSrural es debatrà sobre aquestes i altres preguntes, conjugant les veus de productores, consumidores i institucions públiques, amb l'objectiu de compartir experiències i facilitar recursos a les productores del territori.

El FESSrural posarà en valor el "fer comú" a través d'una jornada de treball comunitari a Arrós de Cardós i d'una taula de treball en què s'exploraran les pràctiques comunals històriques del Pirineu i la seva importància per enfortir projectes comunitaris i cooperatius emergents.

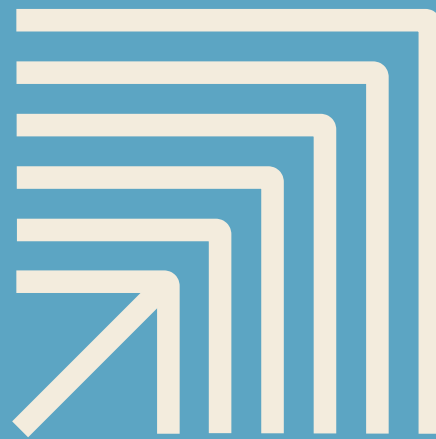
+ info: www.fessrural.cat

Taula rodona

El cooperativisme ha de créixer. Les cooperatives també?

Quan, com i per què?

Hi ha diverses maneres de ser i fer més. Les cooperatives poden créixer internament; poden intercooperar i, fins i tot, fusionar-se; poden ajudar a replicar la seva iniciativa..., o poden fer unes quantes coses d'aquestes alhora. Debatem sobre els avantatges, inconvenients i reptes d'aquestes estratègies de creixement.

Amb la participació de:

- **Laura Roda** (COS, cooperativa de salut)
- **Guernica Facundo** (grup cooperatiu ECOS)
- **Maite Darceles** (Hobest, consultoria cooperativa)

Modera: **Jordi Garcia** (Fundació Roca Galés)

15 de juny,
a les 18 h

Nau Bostik, Sala Polankik
Carrer Ferran Turné, 1-11
La Sagrera (Barcelona)

Fundació
ROCA GALÉS
CATALUNYA

UNIVERSITAT D'ESTIU DEL COOPERATIVISME 2023

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

Els dies 5, 6 i 7 de juliol se celebra a Barcelona la primera edició de la Universitat d'Estiu del Cooperativisme (UESCOOP) a l'Edifici Històric de la Universitat de Barcelona, a la Facultat de Filologia i Comunicació, per actuar des del cooperativisme davant els reptes de la transició ambiental, econòmica i social.

A la UESCOOP, on la temàtica principal serà la Transició Socioeconòmica, s'exposaran reptes ambientals, socials i econòmics que ha d'afrontar el cooperativisme actual i futur. Un programa que comptarà amb iniciatives tant de Catalunya com d'altres territoris d'arreu, una mirada local i internacional.

La Universitat d'Estiu serà el primer espai de treball conjunt amb tots els agents del territori (món acadèmic, moviment cooperatiu i administració pública), una aposta dissenyada i organitzada per la Confederació de Cooperatives de Catalunya (CoopCat), i finançada per la Direcció General d'Economia Social, el Tercer Sector i les Cooperatives. Hi participen també una gran diversitat d'actors com la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya, la Federació de Cooperatives de Consumidors i Usuaris de Catalunya, la Federació de Cooperatives d'Ensenyament de Catalunya, la Federació de Cooperatives d'Habitatges de Catalunya, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, la Direcció General d'Economia Social, el Tercer Sector i les Cooperatives, la Xarxa d'Ateneus Cooperatius, l'Illustre Col·legi de l'Advocacia de Barcelona (ICAB) i la Fundació Roca Galés. El món educatiu universitari està representat per universitats públiques catalanes: Universitat de Barcelona (UB), Universitat Autònoma de

Barcelona (UAB), Universitat Pompeu Fabra (UPF), Universitat de Girona (UdG), Universitat de Lleida (UdL) i Universitat Rovira i Virgili (URV).

Quin serà el contingut?

El dimecres al matí, se celebrarà la sessió inaugural, amb un resum dels continguts que es treballaran al llarg dels tres dies, i la commemoració del Dia Internacional de les Cooperatives.

Durant els tres matins, es faran 21 sessions paral·leles (celebrades de tres en tres simultàniament) i amb una durada d'una hora i mitja, on es treballaran diferents aspectes rellevants per al cooperativisme actual i futur.

A les tardes, es faran rutes pel territori per conèixer projectes cooperatius. Les rutes es faran amb autocar, per aquelles d'arreu, i amb bicicleta o caminant en el cas de les rutes a la ciutat de Barcelona.

El divendres a darrera hora del matí, celebrarem l'acte de cloenda de la UESCOOP, repassant les principals conclusions de les sessions i atorgant els Reconeixements CoopCat 2023.

Què hi trobarem?

La Universitat d'Estiu del Cooperativisme està dissenyada per ser un espai de treball, però també de trobada i d'inter-

cooperació. Hi haurà sales destinades a fer trobades i reunions sectorials, espais per al treball remot, espais de trobada informal i espais per als més petits.

Totes aquelles persones que vinguin acompanyades de criatures poden inscriure la canalla a la Universitat Petita del Cooperativisme, un espai de lleure educatiu on, a través del joc, es descobrirà el món del cooperativisme.

A més, el pati central de la UESCOOP estarà preparat amb bufet de begudes i menjar, i taules de trobada informal, per fomentar la intercooperació entre els diferents agents.

Finalment, hi haurà una gravació de podcasts d'entrevistes i continguts en directe, disponible per a aquelles espectadores que ho desitgin.

Els estudiants de la UB, UAB i UdL tindran opció a reconeixement de crèdits ETSC, atès que aquestes han pogut reconèixer l'itinerari acadèmic de la UESCOOP a les respectives universitats.

Com m'hi inscric?

Quin preu té la UESCOOP?

Per a més informació sobre el preu i les inscripcions, que estan obertes del 29 de maig al 16 de juny, podeu consultar: <https://cooperativescatalunya.coop/projectes/universitat-destiu-del-cooperativisme-uescoop/>

Impuls rural per a un país nou, desenvolupament social, econòmic i cultural territorialment equilibrat

Neix Som Impuls Rural, després de mesos de madurar la proposta i sentir molt la necessitat de crear una eina per imaginar i, sobretot, impulsar projectes d'activació social, econòmica i cultural al territori. Fa anys que a la Llacuna, amb quasi un miler d'habitants, hi ha gent que s'organitza per denunciar problemes i reclamar solucions. Ara es planteja un salt de qualitat: passar a l'acció.

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Fira de Maig a Santa Margarida de Montbui.

Un gegant i solitari molí aerogenerador informa el visitant que arriba a la Llacuna. És el mateix molí de la foto de portada que publica alguna pàgina web de turisme i també la Viquipèdia, abans fins i tot que el castell de Vilademàger i la plaça Major porxada, els edificis d'interès artístic, històric i cultural més característics de la població.

L'aerogenerador, instal·lat el 1999 per bombar l'aigua de la Llacuna fins a un dipòsit que subministra també aigua al municipi veí de Miralles, i que aprofitaria el corrent sobrant per vendre'l a la companyia ENDESA, fou aturat fa més de sis anys, tot i que la turbina eòlica, fabricada i instal·lada per l'empresa alemanya Enercon, atesta una potència nominal total de 230 kW, segons informació a l'abast en la pàgina The Windpower, i tindria una capacitat de producció de 80.000 kw/any, segons s'afirma en un document publicat pel Grup Local d'Acció del poble.

En aquest mateix document s'afegeix que l'Ajuntament justifica

la paralització del molí de vent per una suposada manca de viabilitat econòmica. L'argument, de totes maneres, no convenç els membres d'aquest grup, perquè, en la informació facilitada per l'ajuntament, el resultat era positiu econòmicament.

El molí, en tot cas, té a veure amb un dels interessos que animen les sòcies de Som Impuls Rural cooperativa: crear una comunitat energètica a la localitat, començant per la reactivació d'aquest aerogenerador, una comunitat energètica que treballaria també amb plaques fotovoltaïques instal·lades a terra. Al poble veí de Sant Maria de Miralles, l'estudi per crear una altra comunitat energètica ja està marxa i, més encara, divuit de les 140 veïnes de la localitat han constituït una secció territorial de Som Impuls Rural. Són, així, 40 el total de les persones sòcies d'aquesta cooperativa que es registrarà el novembre passat.

“La proposta de comunitat energètica neix entre activistes que reflexionen sobre la campanya per

salvar la serra de Feixes davant l'anunci del projecte de construcció d'un parc eòlic", explica en Sebastià Jòdar, membre de la cooperativa i treballador de l'Ateneu Cooperatiu Coopsetània, "per dir que no n'hi ha prou amb la denúncia i que podem fer altrament". Aquesta és la idea: crear una entitat que sigui paraigua d'iniciatives en pobles on la massa crítica de població dificulta o impossibilita fer projectes de reactivació social i econòmica sense haver d'esperar la voluntat dels governs de torn als ajuntaments o la Generalitat, d'una banda, o els temps de les administracions públiques, de l'altra.

Hom podria parlar de l'aigua de la Llacuna, que no és potable; de la gestió de boscos, per la necessitat de neteja immediata davant el risc d'incendis (recentment el foc de Bellprat arribà fins al municipi de Miralles) i també per la seva potencialitat econòmica; de la rehabilitació d'habitatges per contribuir al repoblament, de les compres con-

junes de productes agroecològics i de proximitat o del servei d'atenció a les persones, entre altres. Tot necessari i, més encara, urgent.

De moment, Som Impuls Rural neix com a cooperativa mixta de consum i serveis, amb sòcies de la Llacuna i de Santa Maria de Miralles; 40 sòcies persones físiques, 6 sòcies de serveis (empreses de la Llacuna) i 3 sòcies col·laboradores (Arç cooperativa, GLA i Previsora General). La secció territorial de Santa Maria de Miralles va ser creada recentment i té autonomia de funcionament i es planteja com a model per a altres seccions a altres localitats. Aquesta, de fet, és una de les tasques principals en l'actual estadi de desenvolupament de la proposta de model d'organització cooperativa al territori. Paral·lelament, han de funcionar els grups de treball que impulsin els projectes a consolidar a partir de la iniciativa i acció de les sòcies.

Aquesta primavera, en Josep Vidal, director general d'Economia So-

Aerogenerador de la Llacuna.

cial, el Tercer Sector i les Cooperatives de la Generalitat de Catalunya, saludava la creació de Som Impuls Rural, en considerar la solidesa de

“
Comencen creant dues comunitats energètiques a la Llacuna i Miralles, tot reactivant l'aerogenerador existent i sumant plaques fotovoltaïques a terra.

“

Cooperativa mixta de consum i servei, arrenca amb 40 sòcies de la Llacuna i de Santa Maria de Miralles, 6 sòcies de serveis (empreses) i 3 sòcies col·laboradores.

SOM IMPULS RURAL

la proposta d'intervenció ciutadana davant el context d'abandonament i desconexió en què viuen regions molt àmplies del territori català, més d'un 65% del territori, on viu només el 4,5% de la població; però “amb les mateixes necessitats o més que la resta de la població”, destaca amb un punt d'indignació l'Albert Valiente, soci de la cooperativa i regidor a l'oposició a l'Ajuntament de la Llacuna, tot coincidint en l'anàlisi amb l'Associació de Micropobles de Catalunya, amb la qual es vol establir un contacte fluid.

L'Associació de Micropobles és una organització sense afany de lucre formada per ajuntaments de municipis de menys de 1.000 habitants, així com per les quatre diputacions catalanes. El seu objectiu és “donar veu a aquests ajuntaments i contribuir a millorar la seva capacitat de gestió i la qualitat de vida de les persones que hi viuen”. Alguns alcaldes de la comarca, com ara els de Carme, Orpí, Santa Maria de Miralles o Sant Joan de Mediona, han mostrat interès per la iniciativa, al mateix temps que el de la Llacuna ha agraït gestions de sòcies de la cooperativa, tot i la inquietud que una iniciativa de base com aquesta moltes vegades produeix en institucions i governs.

Les sinergies i la col·laboració entre administracions i entitats de l'economia social i solidària són necessàries i desitjables. Tanmateix,

com s'ha assenyalat, els ritmes són molt diferents i, no poques vegades, la sintonia entorn dels objectius concrets i les formes de treballar no hi és. Preservar l'autonomia en el marc de la màxima cooperació possible es planteja com un fonament i un objectiu estratègic.

L'Ateneu Cooperatiu Coopsetània acompanya els treballs de Som Impuls Rural, mentre que l'entitat Batec, projecte d'intercooperació socioeconòmica d'entitats cooperatives i associatives, que treballa des de Barcelona per ser un referent en la transició energètica, assessora en el desenvolupament dels dos projectes de comunitats energètiques, dels quals formaran part les plaques fotovoltaïques que alguns socis i famílies dels dos pobles ja van instal·lar fa temps i funcionen amb molt bons resultats.

Els socis de Som Impuls Rural estan en marxa i la cooperativa té molt bona recepció, malgrat que iniciatives com aquestes puguin resultar massa innovadores en zones rurals com aquesta i, no poques vegades, s'hagi de confrontar la dificultat que representa, en alguns casos, no ser autòcton del poble, “encara que hi visquis des de fa vint anys”, comenta sorneguer l'Àngel Carpintero, soci de la cooperativa i treballador informàtic.

A més dels reconeixements essentats, institucionals, de ciutadania i d'entitats, aquest mes de maig

Visita de Josep Vidal, director general d'Economia Social, Tercer Sector i Cooperatives, a Som Impuls Rural.

s'esperava amb molt d'interès la presentació de la cooperativa en un acte a Santa Margarida de Montbui, ciutat amb quasi deu mil habitants.

Ara, subratlla en Sebastià, volen fer un gran esforç en la formació cooperativista de les persones implicades, una experiència de compromís inèdit per a la majoria de sòcies. En tot cas, en un ambient encisador. Quaranta integrants de Som Impuls Rural conformen un gran equip i una extraordinària suma d'energies per a un territori fèrtil que reclama sements i braços.

“

Fer un gran esforç en la formació cooperativista de les persones implicades, una experiència de compromís inèdit per a la majoria de persones sòcies.

Jonathan Sierra participa en un programa per facilitar la reincorporació socioeconòmica d'exguerrillers de les FARC-EP colombianes, promogut per la Missió de Verificació de les Nacions Unides, PASO Colombia. Forma part de Coolmunes, cooperativa integrada per exguerrillers i camperols víctimes del conflicte, productors de cafè. Sierra va participar en l'acte de llançament de Café Costal Campesino a Barcelona.

Un personatge històric que voldries conèixer:
Che Guevara.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir:
No soc gaire amant de les xarxes socials.

No podries viure sense...
La meva família.

Encara tens pendent...
Continuar apostant i aportant a la pau.

El cooperativisme és...
Equitat, transparència, resistència i viure millor.

Jonathan Sierra

«Produïm un cafè d'alta qualitat amb una història de pau i reconciliació al darrere»

Josep Comajuan
Dies d'Agost, SCCL
@diesdagost

66

«El projecte de reincorporació econòmica a través de les cooperatives cafeteres trenca la barrera dels projectes assistencialistes.»

En què consisteix el projecte del Café Costal Campesino?

Café Costal Campesino és una aliança comercial d'exportació de cafè colombià produït per camperols víctimes del conflicte i transformat per exintegrants de les extintes FARC-EP en procés de reincorporació.

O sigui, els exguerrillers participeu en la transformació, no tant en la producció al camp?

La producció està limitada. Com a firmants dels acords de pau, no hem accedit als predis. O sigui, no tenim predis en gran escala de producció, però sí que, en el procés de reconciliació i articulació amb els camperols víctimes del conflicte, hem arribat a uns acords que busquen beneficiar-los, no només lucrativament, sinó en el seu model de vida, portant el benestar i el bon viure a les comunitats.

En què ajuda el projecte als firmants de l'acord de pau a l'hora de millorar les seves condicions?

El projecte de reincorporació econòmica a través de les cooperatives cafeteres trenca la barrera dels projectes assistencialistes. Si bé és cert que necessites un gra de sorra per començar, no t'hi pots acostumar, perquè si no, no avances. Necessites acompanyament tècnic i aprendre a fer negocis. I això és el que tractem de fer a dia d'avui des de la cooperativa. I portar-ho a un segon nivell, amb una federació que aglutina entorn de 32 formes

associatives a escala nacional, amb la línia productiva del cafè.

Totes les cooperatives amb exguerrillers en procés de reincorporació?

Sí, les 32 cooperatives són formades per firmants de pau.

Fins a quin punt el model cooperatiu és el més idoni per al procés de reincorporació?

És fonamental. Perquè el procés associatiu és vinculant i equitatiu.

Com us organitzeu a la cooperativa Colmunes?

Vam fundar la cooperativa l'any 2017, amb 33 exintegrants de les FARC-EP, al Valle del Cauca. I a data d'avui tenim una base associativa de 64 persones, de les quals 32 som firmants de pau, i la resta són camperols o comunitats víctimes del conflicte que s'han anat afegint a la cooperativa. I tenim un ordre jeràrquic cooperativista, amb el consell d'administració amb el seu president, vicepresident, vocals, tresoreria... I molt important, la comptabilitat.

Quin paper tenen les dones en el projecte?

És un paper fonamental. A la cooperativa tenim una línia d'empoderament femení, que està sent dirigida per les dones de la cooperativa, on estem començant la venda de productes transformats a base de cafè, venda d'aliments en el mercat camperol, etc. És una línia vinculant, perquè entre totes i tots som cooperativa.

I els camperols del Valle quina acollida han donat al projecte? Quins han estat els beneficis que n'han tret? I hi ha hagut alguna dificultat?

Avui aquí a Barcelona es fa el llançament de l'aliança per a l'exportació. Però ja des de molt abans nosaltres hem tingut un exercici comercial amb diferents camperols del centre i el nord del Valle del Cauca, víctimes del conflicte. Avui els representa i ens honra amb la seva presència Doña Blanca, que és una persona lluitadora, productora de cafè, esposa d'un expolicia retirat. I amb això volem enviar un missatge de pau i reconciliació.

En què consisteix l'acord comercial a què s'ha arribat amb Barcelona?

L'acord comercial consisteix que nosaltres posem la massa, o sigui el cafè, de molt bona qualitat, el transformem i, sota la marca Café Costal Campesino, es comercialitza. Es fa esperant tenir una rendibilitat econòmica, però alhora obtenir una bossa, un fons, per retribuir el camperolat i la cooperativa. Retribució en quin sentit? Que necessiten adequació dels *beneficiarios*, millores dels habitatges... totes aquestes coses que, per l'abandonament estatal i per la crua realitat que s'ha viscut, no s'han portat a bon terme.

Què els diries a les persones que no compren cafè de comerç just com el que vosaltres produïu i transformeu perquè és una mica més car que altres marques que poden trobar en un supermercat?

Els diria que l'important no és que valgui un euro més, sinó que valorin la contribució social que fan, que amb un gest mínim estan donant suport a la pau i que estan consumint un cafè d'alta qualitat amb una història de pau i reconciliació al darrere.

He vist que al vostre web insistiu molt que el vostre cafè és 100% cultivat, recollit i desenvolupat en origen. A què us referiu? No sempre deu ser així...

Es refereix que aquest cafè és produït i recollit al centre del Valle del Cauca, a les zones rurals de Tuluá Valle, però també processat allà mateix. Allà es fa tot fins que s'envia a Europa.

Perquè normalment es conrea i es recull, i la transformació es fa a Europa?

Exacte. Nosaltres volem implantar un model diferent. Ho tenim molt parlat a la Federació Mesa Nacional del Cafè, que és la nostra organització de segon nivell.

Jonathan Sierra en l'acte de llançament de Café Costal Campesino a Barcelona.

Tenim traçat arribar a mercats internacionals amb la nostra marca pròpia.

Quin paper juga l'Escuela Rural Alternativa (ERA) de Tuluá, que veig que li'n dieu l'ERA de la Reconciliación?

L'ERA de la Reconciliación hi juga un paper fonamental. És el pilot que té PASO Colombia en diferents escenaris amb presència de firmants de pau amb comunitat. PASO Colombia no només hi dona suport a través de l'Escola Rural Alternativa al projecte del cafè, sinó també al sector porcí, que s'està tecnificant igualment.

Al web del projecte destaqueu aquesta frase: "Som nosaltres els que hem de sortir a colonitzar el món, explicant-li com es torra i es prepara el millor cafè del món". Fins a quin punt els països del Sud global, i Colòmbia en concret, encara es ressenten de la colonització econòmica, ja no d'anys sinó de segles?

La intenció d'aquesta frase és dir que volem arribar a uns estàndards que trenquin la frontera on es lucren uns quants a costa de milers, sense dir que l'intermediari és dolent, perquè tothom té la seva necessitat econòmica i de vida. Volem fer-ho diferent, perquè ho hem viscut en carn pròpia i n'hem viscut les conseqüències, amb el camperolat cada vegada més pobre i en la misèria, malgrat produir amb

molta qualitat. I els que comercialitzen, que són un reducte molt petit, movent-se en les grans esferes.

Quin record guardes del procés de pau, de la firma de l'acord, i quina valoració en fas al cap d'aquest temps?

Abans de la firma hi havia molta incertesa, de com seria l'acollida, si complirien o no complirien. A dia d'avui ens hem trobat amb un camí difícil de seguir; un camí ple de persecució, d'odi, d'estigmatització. Però a la vegada també hem trobat suport en les comunitats, que hi han

apostat al cent per cent, perquè la pau és possible. La reconciliació d'un país no està només a les nostres mans, que vam ser uns actors armats, perquè la guerra la vam viure tothom i d'una o altra manera va afectar milers de persones. És un camí que hem d'anar construint i teixint entre tothom, no només nosaltres com a firmants, perquè la pau no era firmar un document, sinó que va ser a partir d'aleshores que va començar la construcció de pau. És un camí al qual encara li falta molt per recórrer, però tenim tot el positivisme possible.

Com definiríeu en poques paraules la situació actual de Colòmbia?

Malgrat els esforços, hi ha uns quants que s'han lucrut de la guerra i rebutgen el canvi cap a la pau. Nosaltres ho hem expressat en diferents escenaris, amb molts dirigents nostres, amb camperols i amics, que compten amb nosaltres, i donem suport al projecte de pau total, per donar continuïtat a la firma. Sense esperar que tot serà de color de rosa. Perquè aquí hi haurà coses que s'hauran d'afrontar amb molta maduresa per deixar un futur millor a les noves generacions.

Aquí ens arriba poc de Colòmbia. Sí que ens va arribar el canvi de govern de l'any passat. És encara d'hora per fer valoració del nou govern?

Sí, tot i que és d'hora per fer una valoració, és notori tot l'esforç, a part de l'estigmatització i assenyalaments, que hi ha hagut cap al nou govern. Veiem un canvi positiu, una voluntat de construir país i fer participar la ciutadania. Com tots, tindrà els seus entrebancs, però hem de continuar-hi apostant i entre tots anar per construir.

“

«La reconciliació d'un país no està només en mans dels actors armats.»

QUAN LA CEGUERA AGREUJA LA SEQUERA

Ferran Sabater

Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya
@coopagrariesCAT

FCAC

FCAC

La sequera és una irregularitat transitòria, més o menys perllongada, que es qualifica per ser un període de temps amb valors de les precipitacions inferiors als normals en una àrea determinada. La causa inicial és l'escassetat de precipitacions, anomenada sequera meteorològica, que deriva en una insuficiència de recursos hídrics (la sequera hidrològica) necessaris per abastir la demanda existent. No existeix una definició de sequera universalment acceptada ja que difereix d'un lloc a l'altre i, fins i tot, cada usuari de l'aigua en té una concepció pròpia.

A Catalunya, hem patit molts episodis de sequeres. Els més importants van ser entre 1944 i 1950, i van motivar restriccions en el subministrament a diverses poblacions. El 1953, les restriccions en el servei van arribar a Barcelona on a meitat de maig es van iniciar talls en el subministrament d'aigua als habitatges durant un 30% de les hores del dia. Altres episodis han estat el 1973, 1985, 1988 i el més recent, el 2008, que van provocar restriccions importants en el subministrament.

L'actual sequera ja ve des de final de 2020, però no ha estat fins a l'octubre de 2021 quan s'ha activat el Pla de Sequera i s'han anat desplegant mesures per desaccelerar el descens de les reserves dels embassaments i aqüífers, fins a arribar en aquest 2023 a la declaració d'excepcionalitat en el sistema Ter-Llobregat i en l'àmbit de l'aqüífer del Fluvià-Muga el passat mes de març i a set unitats al mes de maig: l'Anoia-Gaià, la capçalera del Ter, l'embassament de Darnius-Boadella, l'Empordà, el Llobregat Mitjà, Prades-Llaberia i la Serralada Transversal. La capçalera del Llobregat ha passat a estat d'alerta.

Catalunya es divideix en dues conques pel que fa a la gestió de l'aigua: les conques internes, rius que neixen en territori català i desemboquen a la Mediterrània on el Govern de Catalunya té plenes competències, i les conques intercomunitàries amb els rius que travessen diverses comunitats autònomes com l'Ebre, el Segre, les dues Nogueres i el riu Garona, amb competències compartides amb l'Estat espanyol o francès.

Al mes d'abril, la precipitació acumulada en els 24 mesos anteriors se situava en valors molt semblants als pitjors registres que van donar lloc a la sequera del període 2005-2008. Cal afegir que el 2022 es posiciona com l'any més càlid dels registrats al país, la qual cosa genera unes demandes superior d'aigua de les zones forestals i redueix les aportacions d'aigua als rius, als aqüífers i als embassaments, així com també un increment del consum domèstic.

Aquesta disminució d'aportacions als embassaments ha requerit l'aportació de nous mitjans: recursos procedents de la dessalinització d'aigua de mar i els recursos obtinguts en la planta de regeneració del Prat de Llobregat, que en ambdós casos han doblat l'esforç de l'any anterior, i en els darrers setze mesos han produït més de 80 hm³ d'aigua. A més de la dessalinització, en els darrers mesos s'està potenciant la producció d'aigua regenerada, amb una producció entre 2022 i 2023 de 80 hm³.

Aquesta sequera ja ha tingut importants efectes sobre el subministrament d'aigua a la població. Els anys 2021 i 2022, gairebé una cinquantena de municipis de les conques internes han patit una manca de disponibilitat d'aigua i han hagut de complementar-la amb l'aportació de camions cisterna. Si no plou de manera abundant, es preveuen greus afectacions que poden suposar la interrupció del servei amb el conseqüent tall en el subministrament d'aigua.

L'entrada en l'escenari d'excepcionalitat ja afecta 495 municipis, els quals representen una població de 6.632.000 habitants i suposa un pas més en la reducció d'aigua en alguns usos: reducció del 40% de l'aigua per a usos agrícoles; reducció del 15% per a usos industrials; retallada de l'aigua per a usos lúdics del 15% en usos assimilables i del 50% en reg; es prohibeix el reg de zones verdes, només es permet l'aigua per mantenir viu l'arbrat i fer-ho gota a gota o amb regadores. També es prohibeix la neteja de carrers amb aigua potable. A més, hi ha una reducció de la dotació d'aigua mitjana per habitant i dia, passant dels 250 litres per habitant i dia als 230 litres.

Segons el govern, i atès que les previsions no apunten a cap canvi de tendència, és essencial adoptar més mesures d'estalvi i optimització de recursos i consums per evitar arribar a mals encara pitjors. Malgrat la implantació de les mesures previstes al Pla especial, s'ha constatat que les restriccions imposades als usos no són suficients per superar aquesta situació de sequera severa i persistent.

Alerta al sector agroalimentari

La Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya fa setmanes que alertem que, sense aigua, perillen les produccions de la majoria d'aliments. La situació és de risc greu per a les collites de cereals, olivera, vinya, fruita seca, arròs, fruita i també per a la ramaderia i la planta viva.

Per sectors productius, la situació és molt delicada al cereal d'hivern i hi ha cooperativistes que es plantegen segar el blat i l'ordi per a farratge perquè difícilment s'arribarà a collir el gra amb motiu de la falta d'aigua. En l'olivera, la collita 2022/2023 va ser la pitjor dels darrers 15 anys, amb una producció de 15.000 tones d'oli d'oliva quan mai no s'havia situat per sota de les 20.000 tones. Així mateix, si no canvia el règim de precipitacions, la pròxima collita també es veuria afectada.

Si no plou aviat, la previsió és que la collita de raïm sigui especialment curta mentre que la reducció del 50% en la dotació de reg a les comunitats del Delta de l'Ebre capgirarà totalment les perspectives de la campanya d'arròs, i el tancament del Canal d'Urgell i del Segarra-Garrigues tindrà un fort impacte en la producció dels fruiters, ja que només s'autoritzarà el reg de supervivència dels arbres i això provocarà que es perdi tota la collita i es posi en perill la viabilitat de la plantació. Els sectors ramader i lleter estan preocupats per la disponibilitat d'aigua de boca per als animals a les granges i per l'escassetat de farratge. Finalment, la prohibició de regar zones verdes i jardins –excepte regs de supervivència d'arbres o de plantes– posa la planta viva en una situació especialment complicada.

L'aigua és un aliment imprescindible

Els pagesos i les cooperatives agràries som els proveïdors d'aliments de la nostra societat. Si no hi ha aigua, no hi ha aliments. El cos humà és un 70% d'aigua i necessita per al seu normal funcionament uns tres litres d'aigua diaris, dels quals obté la meitat per mitjà dels aliments i la resta per la ingestió de líquids, bevent.

La producció d'aliments, per naturalesa, requereix grans quantitats d'aigua (no cal oblidar que molts vegetals estan constituïts per més d'un 90% d'aquest element i que, a més, aquesta és necessària per al seu desenvolupament).

El regadiu és un sector estratègic al nostre país, ja que la seva contribució és fonamental per garantir una regularitat d'aliments suficients i sans a la població, en unes condicions climàtiques d'irregularitat en la distribució de pluges, agreujades pel canvi climàtic. A més, l'agricultura de regadiu combat la despoblació de les zones rurals, ja que la disponibilitat d'aigua per a reg modifica substancialment les possibilitats de desenvolupament, en oferir l'establiment de cultius que inicialment són impossibles en les condicions de secà, diversificar les explotacions i incrementar els rendiments agrícoles i establir en el territori d'una agroindústria associada.

La bonança econòmica de principi del mil·lenni, encapçalada per la construcció, ha sobrepassat les disponibilitats hidrològiques d'algunes zones que ara poden veure perillar el seu abastament. La població catalana s'ha incrementat en prop d'un 26% durant els darrers 25 anys, és a dir, poc més d'un milió i mig de persones que al cap de l'any consumeixen al voltant de 90 hm³.

Des de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya, entenem que la planificació que s'ha fet del territori no ha tingut en compte l'aigua com a punt estratègic de partida. Aquesta manca de visió estratègica es torna en ceguera quan ens trobem amb una sequera com l'actual.

FCAC

La FESC es transforma per arribar més lluny

Comissió Plenària FESC

Fira d'Economia Solidària de Catalunya

@XES_cat

La Fira es desdobra en dos esdeveniments definits pel tipus de públic objectiu: el Fòrum de l'Economia Solidària de Catalunya per a les persones i organitzacions de l'ESS i el Festival de l'Economia Solidària de Catalunya per a la ciutadania

El nou model de la FESC –Fòrum i Festival– es materialitzarà completament en l'edició del 2024: la FESC'23 acollirà només el Fòrum de l'Economia Solidària de Catalunya

La nova FESC vol reforçar el seu paper de porta d'entrada de la ciutadania a l'economia social i solidària, la mostra que existeix una alternativa real al capitalisme, que està funcionant i que és per a tothom. Alhora, vol continuar sent l'espai de trobada d'activistes, treballadores i entitats de l'economia solidària: l'entorn de debat, intercooperació, relacions, formació i abraçades en què s'ha convertit en els darrers deu anys.

La Fira de l'Economia Solidària de Catalunya va celebrar la seva onzena edició el passat mes de novembre de 2022. En aquests més de deu anys de recorregut, la FESC ha anat creixent i consolidant-se com a cita anual de referència de l'economia social i solidària a Catalunya. En els darrers anys, però, l'entorn de l'ESS ha patit diversos canvis, i la realitat i necessitats de les seves organitzacions no són les mateixes que fa deu anys. És per això que les persones i iniciatives implicades en la seva organització van considerar adient fer una anàlisi de la FESC, dels seus objectius i del seu funcionament.

Les conclusions d'aquesta anàlisi van ajudar a identificar una doble necessitat que es va traduir en dos objectius essencials de la FESC: d'una banda, romandre com a punt de trobada anual per a les persones i entitats de l'economia social i solidària, és a dir, perviure com a entorn de debat, intercooperació, relacions, formació, etc., entre entitats, treballadores i activistes de l'ESS; de l'altra banda, ser una porta d'entrada de la ciutadania a l'economia solidària, és a dir, la mostra que existeix una alternativa real al capitalisme, que està funcionant, que és per a tothom i que té aplicacions pràctiques en la quotidianitat de les persones.

El nou model de la FESC vol donar resposta a aquesta doble necessitat identificada. Per això, la nova Fira de l'Economia Solidària de Catalunya es desdoblarà en dos esdeveniments diferents. Dins el marc de la FESC (Fira de l'Economia Solidària de Catalunya) hi haurà, d'una banda, el Fòrum de l'Economia Solidària de Catalunya, un espai dedicat a les persones i les organitzacions de l'ESS i, de l'altra, el Festival de l'Economia Solidària de Catalunya, un espai ciutadà creat i desenvolupat per les entitats de l'economia social i solidària i dedicat al públic general.

El Fòrum de l'Economia Solidària: la FESC per a les persones i les organitzacions de l'ESS

Amb l'objectiu de perviure com a punt de trobada anual de l'economia social i solidària a Catalunya, el Fòrum de la FESC serà l'espai de formació, debat i treball per a les persones i entitats de l'ESS. El Fòrum es mantindrà al recinte històric de la FESC, ocupant l'espai interior de la Fabra i Coats al districte barceloní de Sant Andreu. Tindrà una durada de dos dies seguits (divendres i dissabte) a finals del mes d'octubre de cada any: el divendres serà una jornada de treball i el dissabte estarà dedicat a conferències.

El Fòrum serà un espai per debatre internament i marcar les línies estratègiques del moviment.

Fira d'Economia Solidària de Catalunya de l'any 2022.

Durant el Fòrum de l'Economia Solidària es generaran espais per a xerrades i taules rodones, trobades internes de les sectorials, espais de treball amb l'objectiu de promoure dinàmiques, moments relacionals i de coneixença entre les mateixes organitzacions de l'economia solidària i també amb les administracions públiques, i moments de trobada informals i lúdics.

El Festival de l'Economia Solidària: la FESC per a la ciutadania

Amb l'objectiu d'apropar l'economia social i solidària a la ciutadania, el Festival de la FESC serà la porta d'entrada del gran públic a l'ESS, la mostra que existeix una alternativa real al capitalisme, que està funcionant i que és per a tothom. Serà un entorn de festa per gaudir i aprendre, de manera lúdica i atractiva, què és l'economia social i solidària i com es pot integrar fàcilment en la quotidianitat de les persones. Els continguts del Festival estaran completament adaptats a les necessitats dels visitants pel que fa

al tipus de continguts i a la seva articulació, que es farà amb activitats i experiències amb un alt nivell d'interactivitat. Durant un cap de setmana sencer, el gran públic podrà gaudir d'un programa lúdic i festiu atractiu acompanyat d'un ampli espai de restauració.

L'articulació dels continguts del Festival de l'Economia Solidària es farà al voltant d'un recorregut interactiu a través del cicle de vida. Aquest recorregut explicarà què és l'economia social i solidària i aportarà res-

postes i solucions pràctiques a les necessitats i demandes concretes de la quotidianitat. El fil conductor serà el cicle vital de les persones i mostrarà de manera experiencial els projectes i relats que permeten viure plenament dins l'economia social i solidària. El recorregut està pensat perquè es pugui fer de manera individual i autònoma i perquè vagi aportant respostes concretes a les demandes globals de com desenvolupar les activitats i necessitats quotidianes dins de l'economia social i solidària. D'altra banda, també es facilitaran visites guiades a grups amb perfils con-

Activitats a la FESC de 2022.

crets per tal de millorar la seva experiència durant el recorregut.

Aquest trajecte es concretarà en diferents esferes que aportaran respostes a les preguntes que marquen el recorregut de la vida, per exemple: com m'alimento, com habito, com em vesteixo, com consumeixo, com em desplaço, com em cuido, com em formo, com em diverteixo... Hi haurà també una casella general que respondrà a la pregunta: "Què és l'economia social i solidària?". Cada casella serà un mòdul independent, una esfera geodèsica que contindrà diferents elements: d'una banda, una presentació del marc teòric i de les entitats que donen resposta a la pregunta que es planteja en cada mòdul concret; de l'altra, un contenidor de continguts articulats en diferents suports (des de materials interactius, aplicacions gràfiques, tallers o xerrades fins a jocs i dinàmiques participatives).

La FESC 2023

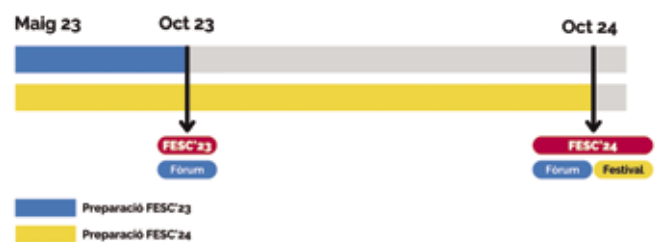
La nova FESC, especialment el Festival dedicat a la ciutadania, requereix temps de preparació i la participació de totes les entitats de l'economia social i solidària. Concretament, la part de

El Festival vol donar respostes concretes a les necessitats de les visitants per viure dins d'un marc econòmic no capitalista.

continguts del Festival (el recorregut vital a través d'esferes geodèsiques) s'està desenvolupant en el marc d'un calendari i pla de treball intercooperatiu, que ha tingut el punt de partida a l'abril de 2023 i que arribarà fins al juliol de 2024, amb l'objectiu de definir el marc teòric de cada mòdul, fer la recerca de recursos existents i definir els recursos de nova creació. Serà un procés llarg i intens, però molt il·lusionant, que es materialitzarà en l'edició 2024 de la FESC.

Per això, durant la FESC'23, de manera excepcional, només es durà a terme la part del Fòrum, és a dir, l'espai dedicat a totes les iniciatives, activistes i entitats de l'economia social i solidària. Mentre aquests mateixos actors preparen amb entusiasme la FESC'24, a l'octubre d'aquest any podran gaudir d'un espai de trobada, debat, intercooperació, relació i formacions desenvolupat especialment per a elles i del qual no hauran de participar com a organitzadores perquè estarà preparat íntegrament per la plenària de la FESC.

Ens trobem al Fòrum FESC'23 i continuem treballant plegades per construir la FESC'24.

Esquema i calendari de la nova FESC.

‘LUZ DE TODOS’, LA HIDROELÈCTRICA SAN PABLO

Un projecte d’economia
solidària per portar energia
a San Pablo Tacaná
de Guatemala

Equip Catalunya
del projecte Luz de Todos
luzdetodos.com

Ll mes de febrer de l'any 2013, ara fa més de deu anys, a la cooperativa L'Olivera vam acollir en Kristian, un jove de la comunitat de San Pablo Tacaná al departament de San Marcos, Guatemala, prop de la frontera de Mèxic, a la zona de l'altiplà i dels grans volcans centreamericans. El vam acollir per motius de seguretat, per amenaces de mort dirigides a tota la seva família i perpetrades per Fenosa arran d'un llarg conflicte amb la companyia, que tenia la distribució de l'energia elèctrica al país des de l'any 1998 i la d'altres països llatinoamericans.

La presència de Fenosa a Guatemala va originar greus conflictes i abusos, sobretot en els preus de les factures domiciliàries, en un país on la distribució elèctrica era molt deficitària. Contra aquests abusos a la zona de Tacaná es va crear el FRENA (Frente revolucionario para la defensa de los derechos humanos, la naturaleza y el medio ambiente) i després del fracàs de les iniciatives judicials contra Fenosa per la connivència del mateix poder judicial, es va proposar la iniciativa de no pagar els rebuts de la llum i es va estendre per gran part de Guatemala. Fenosa abandonaria el país l'any 2012 després de deixar una colla de morts, com s'explica als articles de Martín Cuneo a *Rebelión* ("Ocho activistas opuestos a Unión Fenosa asesinados en seis meses en Guatemala", 2010), Chema Caballero a *El País* ("Campesinos contra multinacionales", 2015) i Jesús Carrión a l'Observatori del Deute en la Globalització ("La Ir-Responsabilidad de Unión Fenosa: Nicaragua, Colombia y Guatemala", 2010). Tot i així, des de San Pablo Tacaná, sempre es va defensar la producció d'energies netes, aprofitant la gran quantitat de recursos hídrics, el sol i el vent de

què disposen, per crear una alternativa d'economia social beneficiosa per a les comunitats.

Amb la coneixença de la situació es van iniciar dues línies d'acció paral·leles des de Catalunya. D'una banda, una bateria de gestions per donar a conèixer el conflicte: Parlament de Catalunya, Congrés dels Diputats, Parlament Europeu, Nacions Unides a Ginebra, acompanyades de visites a la comunitat i a Guatemala de parlamentaris catalans i europeus. De l'altra banda, es va aprofitar la convocatòria de cooperació de la Diputació de Barcelona de l'any 2014 per realitzar, conjuntament amb la comunitat de San Pablo Tacaná i les cooperatives L'Olivera, Aiguasol i Tandem Social, el projecte tècnic, econòmic i ambiental Luz de Todos, una mini hidroelèctrica que posaria en pràctica la proposta de producció d'energies netes amb els recursos naturals de la comunitat.

Energuate, l'actual empresa distribuïdora d'energia elèctrica a Guatemala des de 2016 (amb capital dels EUA), té una política molt agressiva de preus i sobretot de reclamació dels impagats dels anys anteriors. Moltes comunitats s'han resistit a pagar, tot i les amenaces i agressions de la multinacional, i per aquesta raó s'han vist desconnectades de la xarxa elèctrica, com és el cas de San Pablo Tacaná (des de l'any 2018) i de molts municipis del departament de San Marcos. L'estiu del 2018, San Pablo Tacaná va instal·lar un generador dièsel per tenir llum des de les 6 del matí fins a les 11 de la nit, que ha estat en funcionament fins a l'acabament de les obres del projecte Luz de Todos, que es van iniciar el mes de maig del 2020 amb l'ajut també de Casal, Lligat Jaume Botey i Vallés, FETS i Coop57.

- ↖ Visita de l'equip català del projecte 'Luz de Todos' a les instal·lacions de la hidroelèctrica a San Pablo Tacaná
- ↖ Reparació dels danys provocats per unes esllavissades del terreny
- ← Instal·lació de la turbina i proves de la canonada
- ↑ Treballs de finalització de la canonada de pressió

Amb el suport logístic de Coop57, aquestes organitzacions aconsegueixen col·lectius i persones que avalen 250.000 euros per poder fer un préstec a la comunitat, necessari per finançar el projecte. A aquesta contribució s'hi va sumar la part aportada per la mateixa comunitat i el seu compromís de proporcionar la mà d'obra necessària per dur a terme l'obra d'enginyeria, molt complicada. També es va establir un període de deu anys per a la devolució del préstec. Després de gairebé dos anys d'una dura i costosa travessa plena de dificultats generades per la mateixa naturalesa, però també en forma de sabotatges i altres pressions des del poder municipal, i entre aquestes no lliurar-los 65.000 dòlars compromesos de manera oficial, s'aconsegueix el novembre del 2022 posar en marxa la hidroelèctrica i ens conviden a la inauguració oficial el dia 25 de gener del 2023.

Durant la inauguració de la mini hidroelèctrica a San Pablo Tacaná, a la qual vam assistir representants de cooperatives i col·lectius com Coop57, L'Olivera, Aguasol, Fundació Dalmases, Llegat Jaume Botey i Vallès i Casal, una de nosaltres, la Pilar Massana, va tenir l'honor de tallar la cinta que donava per inaugurada de manera oficial la mini central Luz de Todos, en un moment emocional de la comunitat al costat del grup de Catalunya difícil d'oblidar. Per narrar el viatge, transmetem un text d'Isabel Moga, una altra de les assistents a la inauguració, que recull el nostre sentir durant aquells dies.

Una comunitat pionera que ens dona esperança en el futur

Realitzar aquest viatge ha estat per a les i els que l'hem viscut un regal molt valuós. Érem un grup de vuit persones, cinc homes i tres dones i, tot i que no totes ens coneixíem prèviament, la sintonia va funcionar des d'un primer moment i es va mantenir durant tot el temps. Ja Kristian va viatjar des de San Pablo i ens va rebre a l'aeroport de Ciutat de Guatemala, trajecte que suposa en general set o més hores de recorregut. La connexió amb els qui el coneixíem només virtualment es va establir amb tota rapidesa. L'arribada a la casa de la seva família i a la seva pròpia va ser de gran calidesa, sentint-nos tan ben acollits que ens vam trobar com a casa nostra. Cal destacar l'escalfor hu-

mana que irradien els membres de la comunitat i especialment la família Velasquez. Tant les converses que vam tenir amb els nostres amfitrions, interessants, sinceres i molt riques, com l'ambient general de les reunions amb les persones més dinàmiques i implicades en el viure col·lectiu, van ser un bany de qualitats humanes que a occident no es toquen amb facilitat. És notable la capacitat que mostren de reconèixer i acceptar els seus errors, i el seu amor i responsabilitat davant la Natura. Sentim repetidament que, malgrat els conflictes que sorgeixen entre els humans, la nostra capacitat de reconèixer les nostres fallades, d'afrontar les dissensions, de demanar perdó i perdonar, són actituds que practiquen de manera real la majoria dels integrants de les seves comunitats. Són valents i viuen en perill perpetu a causa de l'opressió del Neoliberalisme i la repressió de l'Estat, però això no els treu l'alegria. Aquesta lliçó d'anar a allò essencial i de la confiança en la comunitat ens va permetre augmentar el nostre desig de continuar una relació tan enriquidora i agrair poder compartir d'alguna manera el seu camí de transformació.

En aquesta comunitat hi ha una consciència de la importància de la participació de la dona en tots els temes, que es va reforçar en els dos anys de construcció de la mini central hidroelèctrica. Les dones van transportar sacs, material pesant, tubs per a la conducció de l'aigua, a més de proporcionar aliment per a tots els treballadors implicats. No és senzill desprendre's del pes del patriarcat que existeix des de fa tants anys, però es nota que hi ha dones molt interessades per adquirir coneixements, d'altres que ja els han adquirit i sempre per servir la comunitat. La que explica, per exemple, que ja és treballadora social i començarà advocacia. Al país li falten advocats/des perquè en els darrers anys el nombre de treballadors de la justícia han emigrat per evitar ser empresonats/des a causa de la corrupció creixent del sistema judicial, que vol eliminar els i les professionals que actuen correctament. L'interès per la situació social i política és visible en moltes dones. I això és un fet esperançador. Tant de bo puguem continuar caminant molt de temps amb aquesta comunitat pionera i ens impregnem cada cop més profundament de la seva mirada global, fraterna, sorora, antiextractivista, respectuosa amb la mare terra, descolonial, antiracista i, en definitiva, amorosa.

↑ Inauguració de la hidroelèctrica 'Luz de Todos' a San Pablo Tacaná

← Visita de l'equip català del projecte 'Luz de Todos' a les instal·lacions de la hidroelèctrica a San Pablo Tacaná

Arriba la **retribució flexible** a l'economia social i solidària i tercer sector

Disposa de més
amb el mateix salari
contractant despeses
del dia a dia

TANDEMGO
by TANDEM SOCIAL

Promou:
e/s economia social

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa i Treball

Finança:

Vols provar la plataforma sense cost? Contacta'ns!
tandemgo.coop

Som representativitat

→ **Participació**

Visibilitat

→ **Enfortiment i creació**

Sectors

→ **Territori**

Economies feministes

**Cooperatives
de Treball**

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya
Premià 15, 1ª planta. 08014 Barcelona
Tel: 93 318 81 62 · Fax: 93 302 18 85

cooperativestreball.coop

Caixa d'Enginyers, una història de futur*

Ricard Pedreira
Economista

El llibre que avui presentem tracta d'una cooperativa de crèdit constituïda l'any 1967, onze anys abans del primer govern democràtic, per donar servei als enginyers industrials de Catalunya. Actualment la composició és més heterogènia i dona servei a més professionals.

L'origen de les caixes de cooperatives de crèdit se situa en el crèdit rural, especialment a Alemanya, a mitjans del segle XIX. "A Espanya, les primeres experiències de crèdit cooperatiu, segons Palomo-Valor, daten de 1858. A Catalunya, aquell 1858 es va constituir la Cooperativa dels Paperers de Bunyol (València), que encara que no tenia estatut jurídic de cooperativa de crèdit, ho era de fet.

El 2005, hi havia a Europa més de cinc mil bancs cooperatius que treballaven amb 128 milions de clients, amb una quota de mercat del 20%. Per nombre d'entitats destacava Alemanya, però les cooperatives més grans eren a França, segons Sebastián González.

A diferència dels bancs, les cooperatives de crèdit, a més de les operacions financeres habituals (dipòsits i crèdits), tenen una orientació social i, per llei, han de destinar un percentatge dels seus beneficis a obres socials.

"La denominació de banca cooperativa pot entendre's com una denominació comuna, que identifica, tant les societats

cooperatives de crèdit como els denominats bancs cooperatius centrals i altres empreses financeres amb activitat especialitzada, que són promogudes i orientades per les cooperatives de crèdit".
(Palomo Zurdo)

Segons la revista *Expansión*, la banca cooperativa té alguns trets que la diferencien d'altres formes de banca com són una vinculació preferent al territori o sector d'origen, el coneixement específic del sector d'activitat en què actua, el suport a les necessitats del soci per la seva situació més propera, el suport a les seves empreses, l'aplicació de fons d'educació, el patrocini d'activitats culturals, en forma de fundacions d'interès social o altres, i en definitiva, la presència en la vida econòmica i social de cada activitat.

També són característiques dels bancs cooperatius el govern democràtic, la inversió socialment responsable i el treball a favor d'objectius *ambientals*, el suport a certs *moviments socials* i altres a favor de la *diversitat*, l'*equitat* i la *inclusió*.

Un any després de la fundació, el 1968, hi havia al país quatre grans cooperatives (amb més de 1.000 milions de pessetes en balanç): la Caja Iberica de Crèdit i Estalvi (absorbida el 1975 pel Banc Hispà Americà), la Caja Laboral

* CAJA DE CREDITO DE LOS INGENIEROS, SOCIEDAD COOPERATIVA DE CREDITO (CAJA DE INGENIEROS), es una entidad de crédito sujeta a la supervisión del Banco de España e inscrita en el Registro administrativo especial con el número 3025. Su domicilio es Vía Layetana, nº. 39, 08003 Barcelona y consta inscrita en el Registro Mercantil de Barcelona, en el tomo 21.606, folio 1, Hoja B nº 25.121 Inscripción 1ª NIF F-08.216.863. Teléfono: 93 268 29 29. Fax: 93 310 00 60. Correo electrónico: grupo@caja-ingenieros.es

Popular de Mondragón, la Caja Central d'Estalvi Popular de Madrid (integrada en el Banc Occidental) i la Cooperativa de Crèdit i Estalvi de l'Agrupació Mèdica de Barcelona (absorbida pel Banc de Crèdit Corporatiu).

La crisi del petroli 1978-1981, provocada per la guerra de l'Iraq, va afectar també els bancs, però els marges continuaren alts. Els anys 70 va començar la informatització del banc.

Assenyala la Caixa que l'any 2021 han continuat augmentant el nombre de socis i sòcies que van usar els conductes digitals en les seves operacions financeres, total un 79%. Aquest és el camí sense, diuen, deixar l'atenció personal de cada un dels socis i sòcies. La darre dada de socis és de 2012: 212.000 persones. El capital social actual està constituït per les aportacions dels socis, és variable i es fixa com a mínim en 4.808 milions d'euros.

Parlant de la direcció i dels recursos humans de la cooperativa, s'ha de dir que, inicialment, la participació a les juntes no es remunerava. La generació que va iniciar la cooperativa tenia un fort sentit de pertinença a la professió i estava molt cohesionada. El servei al soci ha estat el denominador comú. Primer van ser els enginyers banquers que es van haver de formar en l'especialitat.

Durant els seus 55 anys d'història, la Caixa d'Enginyers ha presentat sempre resultats positius. Es poden assenyalar tres etapes. La primera, fins a la dècada dels 90, mostra un creixement "voluminós i sostingut", com diuen ells mateixos en la memòria. Fins al canvi de segle, el resultat es modera i entra en un volum més baix que en el període anterior. No obstant els actius, les inversions creditícies i els recursos propis segueixen pujant. La tercera etapa, fins a l'actualitat, mostra un creixement constant, malgrat la crisi de 2008, que tot i sacsejar el sector financer de forma notòria, els resultats de la Caixa d'Enginyers es mostren allunyats de la tendència del sector.

Després de cinc dècades, segons la UNACC (Unión Nacional de Cooperativas de Crédito), a Espanya hi ha 68 cooperatives, o 40 grups cooperatius, amb més de 2,5 milions de socis i sòcies. Aquesta dada va baixant des de 1991, amb l'absorció d'entitats, ja que una de les particularitats d'aquestes cooperatives de crèdit és que operen a escala local. L'excepció és Cajamar, la més gran, que opera a escala nacional.

Com a conclusions podríem dir que el creixement sostingut ha estat poc influenciat per les crisis financeres que han afectat altres entitats. La raó pot ser que el creixement ha estat des de dintre

i no sustentat per elements endògens. La condició de cooperativa, "juntament amb l'extrema prudència en la gestió del risc", són algunes de les raons que poden explicar aquesta situació.

Una altra dada. Dos bancs cooperatius estan entre els mes grans del món, segons Bloomberg. El Grup Desjardins, del Canadà, format per 376 unions de crèdit, ocupa el segon lloc de la classificació de bancs mundials, el mateix lloc que Banc Norinchukin, del Japó, que dona servei a 3.800 ranxos, cooperatives pesqueres i de silvicultura. Les dades són de l'Aliança Cooperativa Internacional, d'abril de 2023.

El 2021 va ser un bon any per a la Caixa d'Enginyers, que va créixer un 9% el volum de negoci (fins als 8.234 milions) i els resultats, un 33% (més de 15 milions d'euros). El nombre de socis, però, va passar de 209.000 a 212.000, un increment de l'1,1%, molt allunyat del ritme dels darrers anys.

Caja de Crédito de los Ingenieros, S.C.C. és una societat cooperativa d'estalvi i de crèdit. Malgrat el seu nom, no s'exigeix ser enginyer o enginyera per ser-ne client. Va adquirir una certa notorietat pública en decidir no treure la seva seu social de Catalunya quan es va declarar unilateralment la independència el 2017, com van fer altres caixes.

BLASCO MARTEL, Yolanda
SERRANO I ROBLES, Eloi (Coord.)

55 anys de banca cooperativa. Caixa d'Enginyers,
una història de futur

Barcelona, Plataforma Editorial, 2023

ISBN 978-84-19271-92-1

148 pàgines

28,5 x 23,8 cm

Aquest llibre el trobareu al
Centre de Documentació
Cooperativa

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

PREMIS ECONOMIA SOCIAL'23

MÉS DE 9.000 €
EN PREMIS

ELS MILLORS TREBALLS
DE FI DE GRAU, FI DE
MÀSTER I DE POSTGRAU

Fent el teu treball sobre
una temàtica vinculada a:

**ECONOMIA SOCIAL
I COOPERATIVES**

Premis de fins a 1.100€
(més de 300 € en productes
i serveis del mercat social)

Últim dia per presentar
els treballs:

10 de juliol de 2023
premis@rocagales.cat

Bases:
economiasocial.coop/premis

Formulari
bit.ly/premisESS2023